

Odborné vzdělávání a sociální partnerství v Nizozemsku

Příručka pro účastníky studijní cesty

Odborné vzdělávání a sociální partnerství v Nizozemsku

Příručka pro účastníky studijní cesty

Vydal Národní ústav odborného vzdělávání, Praha 2008

Publikace vznikla v rámci systémového projektu Partnerství a kvalita, financovaného z prostředků ESF a státního rozpočtu České republiky.

Publikace vznikla v rámci systémového projektu Partnerství a kvalita, financovaného z prostředků ESF a státního rozpočtu České republiky.

Odborné vzdělávání a sociální partnerství v Nizozemsku
Příručka pro účastníky studijní cesty

Vydal Národní ústav odborného vzdělávání
Praha 2008

OBSAH

Úvod.....	4
Rozvrh cesty	7
První den, pondělí 15. 9. 2008	7
Druhý den, úterý 16. 9. 2008.....	8
Třetí den, středa 17. 9. 2008.....	10
Čtvrtý den, čtvrtek 18. 9. 2008.....	11
Informace o projektu Partnerství a kvalita	13
Souhrnná informace o Nizozemsku	15
Jaký je rozdíl mezi Nizozemím, Nizozemskem a Holandskem?	16
Ekonomická charakteristika Nizozemska	17
Nizozemský vzdělávací systém (Het Nederlandse onderwijssysteem)	18
Odborné vzdělávání a příprava v Nizozemsku	22
Vzdělávání učitelů	25
Nizozemský zákon o odborném a dalším vzdělávání	26
Tendence ve vývoji školského systému v Nizozemsku	27
Investice sociálních partnerů do profesní přípravy v Nizozemsku	31
Spolupráce sociálních partnerů a vzdělávacích institucí v Nizozemsku	33
Výsledky dosavadních projektů s nizozemskými partnery na téma partnerství se sociálními partnery	35
Projekt MATRA	35
Projekt CROSS.....	38
Celostátní orgány pro odborné vzdělávání v Nizozemsku.....	41

Úvod

Cílem studijní cesty do Nizozemska je umožnit účastníkům cesty získat při návštěvách vybraných institucí poznatky o spolupráci sociálních partnerů se vzdělávacími institucemi poskytujícími střední odborné vzdělání.

Děkujeme vám ještě jednou za přijetí nabídky k účasti na této studijní cestě. Za celý tým, který projekt Partnerství a kvalita (PaK) realizuje a podílel se na přípravě cesty, bychom vám rádi popřáli, aby cesta byla pro vás co nejvíce inspirativní, zajímavá, pro vaši další práci užitečná a poučná. Při přípravě jsme se snažili, aby program tomuto cíli co nejvíce napomáhal.

Most v Haagu

O zajištění letenek, hotelů, pojištění, průvodkyně a autobusu se postarala a bude starat cestovní kancelář James Cook, která byla vybrána ve výběrovém řízení.

Na programové přípravě se podílel velkou měrou nizozemský odborník Mattijs Maussen, který pomáhal vybírat vhodné instituce k návštěvě, oslovil je a vedl s nimi korespondenci. Využil tak svých znalostí nizozemského odborného školství.

Brožura, kterou držíte v ruce, se skládá ze dvou částí:

1. část je věnovaná organizaci a harmonogramu cesty
2. část je věnovaná hlavním cílům a obsahu projektu PaK, vybraným informacím o nizozemském (nejen odborném) školství a projektům, které byly Národním ústavem odborného školství s nizozemskými partnery v minulosti již realizovány.

K obsahu cesty

Studijní cesta je určena rozhodujícím činitelům v oblasti odborného vzdělávání a přípravy (OVP) na celostátní a regionální úrovni. Účast zástupců organizací mající zásadní vliv na vývoj OVP v České republice zajistí, že získané zkušenosti a předvedené příklady dobré praxe mohou být skutečně uplatněny v dalším vývoji OVP v ČR, tj. při navrhování a implementaci systémových projektů, při zajišťování kvality OVP, při vývoji a realizaci vzdělávacích programů pro počáteční i další vzdělávání atd.

Tematicky cesta navazuje na další aktivity v projektu PaK. Z jejich pohledu by návštěva ve vybraných institucích měla především zajistit:

- Ukázky příkladů dobré praxe spolupráce se sociálními partnery a jejich vliv na kvalitu OVP.
- Ukázat míru zapojení sociálních partnerů do OVP a jejich úspěšnost ve spolupráci se školami. Dále bude odborníky zajímat legislativní rámec spolupráce se sociálními partnery (je-li nějaký) a regionální i celostátní dopad spolupráce.
- Ukázky příkladů dobré praxe ve vývoji a realizaci vzdělávacích programů pro počáteční a další vzdělávání. Programy mohou být jak odborně zaměřené, tak mohou mít průřezový charakter.
- Diskusi o „národní“ pozici vzhledem ECVET (evropský systém přenosu kreditů v odborném vzdělávání), tj. české odborníky bude zajímat oficiální přístup Nizozemí k ECVET, případné obavy, časový harmonogram přijetí atd. Také je bude zajímat pozice

na regionální a lokální úrovni. Odborníci ocení příklady dobré praxe v přenosu kreditů a podělení se o zkušenosti s ECTS (přenos kreditů ve vysokoškolském vzdělávání).

- Ukázky příkladů zapojování evropských aktivit a iniciativ v odborném vzdělávání do konkrétní činnosti škol, jak se tyto odrážejí v partnerstvích škol a zaměstnavatelů a jak se daří realizovat klíčová doporučení orgánů EU. Tyto příklady by mohly být inspirací pro vznik nových projektů v ČR zaměřených na spolupráci sociálních partnerů a škol.

Jazyková vybavenost

Všechny prezentace, semináře a diskuse budou vedeny v angličtině. Protože předpokládáme, že jazykové dovednosti účastníků budou rozdílné, tlumočení přednášejících bude zajištěno.

Ještě jednou přejeme všem příjemnou cestu.

Za tým aktivity 2 projektu Partnerství a kvalita

Milada Stalker

NÚOV

oddělení pro sociální partnerství a kvalifikace

Rozvrh cesty

První den, pondělí 15. 9. 2008

Cesta Praha – Amsterdam

Let č. NE2614 (společnost Sky Europe)

Odlet z Prahy **19:10**, přílet do Amsterdamu **20:50**

Sraz na letišti navrhujeme okolo **17. hodiny** v odletové hale terminálu 2, v části s lavičkami. Kromě vzájemného seznámení bude čas na předání diet a zodpovězení případných dotazů.

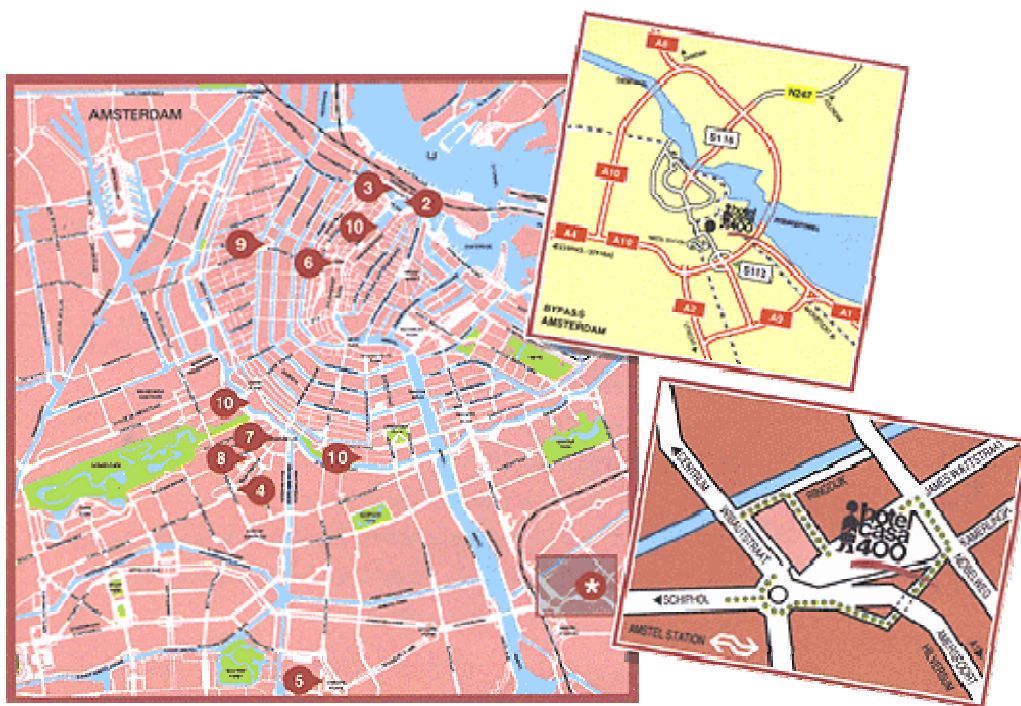
Celou dobu pobytu v Nizozemsku bude k dispozici autobus, kterým se budeme přemisťovat mezi městy a institucemi. Na letišti v Amsterdamu nás bude očekávat průvodkyně, která nás doprovodí do hotelu a bude k dispozici všechny dny cesty od 8:00 do 18:00, ve středu do 22:00 hod.

Ubytování v Amsterdamu

Hotel Casa 400

James Wattstraat 75, 1097 DL Amsterdam

Tel: + 31 20 6651171

- ★ hotel casa 400
- 2 VVV Tourist Office Amsterdam; Stationsplein. Tel.: 0900-4004040. Open daily: 9 - 23 hrs.
- 3 Central Station
- 4 Concert Hall, 98 Van Baerlestraat
- 5 RAI-Building and RAI railway station, Europaplein
- 6 Royal Palace, Dam
- Museums (Open on week days 10-17 hrs. Sundays and public holidays 13-17 hrs.).
- 7 Rijksmuseum (National Gallery), 42 Stadhouderskade
- 8 Museum Vincent van Gogh, 9 Paulus Potterstraat
- 9 Anne Frankhuis, 263 Prinsengracht
- 10 Canalride-departure

Druhý den, úterý 16. 9. 2008

8:00 – odjezd autobusem z hotelu Casa 400 (se všemi věcmi) do centra **Amsterdamu**. Následovat bude krátká prohlídka města s průvodkyní, předběžně je také domluvena návštěva hotelu College hotel, který je provozován střední odbornou školou. Na potvrzení možnosti návštěvy se v době přípravy brožury čeká.

10:30 – odjezd do **Nieuwegeinu** (asi hodina cesty)

Navštívená instituce: **Innovam**

Kontaktní osoba: Max Bokking

Adresa: Structuurbaan 2, 3439 MB Nieuwegein

Tel.: + 31 30 608 77 22

www.innovam.nl

Innovam je významné vzdělávací a hodnotící středisko pro průmysl vztahující se k automobilismu, přesněji k prodeji, půjčování a leasingu osobních i nákladních aut, kol a motorek a k čerpacím stanicím a myčkám aut. V Nizozemí existuje v tomto sektoru více než 12 000 firem s okolo 90 000 zaměstnanci. Innovam poskytuje vzdělávací služby v Nizozemsku v pěti pobočkách s hlavním střediskem v Nieuwegeinu, ale své programy dodává i do Francie, Belgie a Skandinávie. Spolupracuje s více než dvaceti výrobci aut a jejich distributory. Poskytuje jak technickou, tak netechnickou přípravu. Pracuje na rozvoji struktury kvalifikací. Zaměřuje se na to, aby vzdělávací prostředí bylo založeno na osvojování kompetencí. Studenti jsou vedeni k samostatnosti, učitelé spíše usměrňují a vedou, nejsou jen instruktory.

Innovam byl založen před více než šedesáti lety a od počátku spolupracuje s mnoha partnery, např. ministerstvem školství, ministerstvem dopravy, sociálními partnery, podniky, odbory, vzdělávacím fondem pro automobilový průmysl atd.

Innovam byl k návštěvě vybrán právě pro své zkušenosti v různých partnerstvích jako příklad úspěšné spolupráce veřejného a soukromého sektoru.

13:30 lehký oběd poskytnutý navštívenou institucí

14:00 odjezd do **Den Bosch** (asi hodina cesty)

Navštívená instituce: **CINOP**

Kontaktní osoba: Tom Visser

Adresa: Pettelaarpark 1, 5216 PC Hertogenbosch

Tel.: +31 073 6 800 800

www.cinop.nl

Cinop je nezávislá výzkumná agentura s mezinárodním dosahem specializující se na celoživotní učení, odborné vzdělávání a přípravu, vzdělávání dospělých a rozvoj lidských zdrojů. Poskytuje služby – strategické rady i praktická uskutečňování – vládám, vzdělávacím institucím, odvětvovým organizacím a podnikům, sociálním partnerům, veřejným úřadům atd. Jak jeho slogan říká: „Cinop oživuje učení“.

Cinop s jeho cca 200 odborníky pomáhá svými programy zlepšovat kvalitu odborného vzdělávání a přípravu, vyvíjí nové metody a nástroje pro učení.

Důraz klade na inovativní postupy ve vzdělávání, které jsou šité na míru jak potřebám studentů, tak zaměstnavatelů. Také se specializuje na vzdělávání na pracovištích, a tím napomáhá zlepšení produktivity práce a rozvoji lidských zdrojů.

Cinop se účastní řady mezinárodních projektů, je členem mezinárodních sítí a provádí výzkum v oblasti srovnávání vzdělávacích politik.

Cinop byl k návštěvě vybrán pro svou významnou pozici v odborném vzdělávání v Nizozemsku i pro své zkušenosti s uplatňováním vlivu sociálních partnerů.

16:30 odjezd z Cinop

18:00 předpokládaný příjezd do Utrechtu

Ubytování v Utrechtu

Hotel Ibis

Bizetlaan 1, 3533 KC Utrecht

Tel.: +31 30 29 10 366

Po ubytování je volný program. Hotel je vzdálen asi 10 min. autobusem od centra Utrechtu. Ve spolupráci s průvodkyní připravíme seznam doporučených míst k návštěvě a k občerstvení.

Třetí den, středa 17. 9. 2008

8:00 odjezd z hotelu Ibis (s sebou jen věci potřebné na tento den)

8:30 návštěva instituce **Calibris**

Kontaktní osoba: Max Bokking

Adresa: Runnenburg 34 3981 AZ Bunnik

Tel.: +31 30 7507 000

www.calibris.nl

Zde bude připravena panelová diskuse/pracovní setkání s **MBO raad**. MBO raad je asociace nizozemských středních odborných škol, které jsou financovány státem. Asociace hájí zájmy škol, podporuje společné činnosti škol a působí jako zaměstnavatelská organizace. Asociace vyjednává pracovní podmínky s odbory a podepisuje kolektivní smlouvy. Hraje důležitou roli v přeměně odborného vzdělávání tím, že prosazuje, aby bylo založeno na osvojování kompetencí.

Během diskuse bude kladen především důraz na zkušenosti se zajišťováním kvality v odborném vzdělávání.

12:00 odjezd do **Zoetermeer** (asi 45 min. cesty)

Navštívená instituce: **COLO**

Adresa: Maria Montessorilaan 11-17, 2719 DB Zoetermeer

Tel.: +31 (0)79 329 40 00

Fax: +31 (0)79 351 54 78

E-mail: colo@colo.nl

Internet: www.colo.nl

Colo (Association of National Centres of Expertise on Vocational Education, Training and the Labour Market – Asociace národních středisek odborností pro odborné vzdělávání, přípravu a trh práce) zastupuje zájmy svých osmnácti odborných středisek a sjednocuje je. Střediska (the Centres of Expertise) jsou sektorově orientovaná centra, která rozvíjejí systém kvalifikací pro odborné vzdělávání a jsou pojítkem mezi trhem práce a odborným vzděláváním a přípravou.

Colo a jím zastupovaná střediska jsou osvědčení partneři, se kterými Národní ústav odborného vzdělávání (NÚOV) v minulosti řešil řadu úspěšných mezinárodních projektů.

Na programu návštěvy očekáváme diskusi k navrhovanému systému ECVET (evropský systém přenosu kreditů v odborném vzdělávání) i k problematice zajišťování kvality.

15:30 odjezd do Haagu

16:00 příjezd do **Haagu**

Navštívená instituce: **Ministerstvo školství**

Kontaktní osoba: Jeanette Noordijk

Adresa: Ministerie van Onderwijs

Rijnstraat 50, 2515 XP Den Haag

Díky svému úspěšnému systému odborného vzdělávání má nizozemské ministerstvo školství vlivnou pozici v OVP na evropské úrovni. Kromě již zmíněných témat se mohou zájemci zaměřit i na otázky týkající se zkušeností s předsednictvím EU.

18:00 Procházka centrem Haagu s krátkou návštěvou u moře, kde je vyhlášená a přitom cenově dostupná rybí restaurace.

Adresa: Simonis aan de Haven, Visafslagweg 20, 2583DM Den Haag

20:30 – 21:00 odjezd do hotelu Ibis Utrecht

22:00 předpokládaný návrat do hotelu

Čtvrtý den, čtvrtek 18. 9. 2008

8:00 odjezd z hotelu Ibis Utrecht (se všemi věcmi)

9:30 návštěva střední odborné školy **Zadkine** college

Navštívená instituce: Roc Zadkine

Prins Constantijnweg 30, 3066 TA Rotterdam

Kontaktní osoba: Manon Wilberdink

Škola Roc Zadkine je, dá se říci, typickou nizozemskou střední odbornou školou městského typu, tj. je řádově mnohem větší než jsme zvyklí v našich podmínkách. Přestože se tedy formálně tyto školy od našich liší, její poslání a snahy jsou stejné, tj. v centru zájmu je vzdělávání studenta.

Škola má silné vazby s podniky a zkušenosti se vztahy v partnerstvích s odbory i veřejným a soukromým sektorem.

12:00 oběd tamtéž

13:00 odjezd od školy na minikonferenci

13:30 Minikonference o nizozemských kvalifikacích

Organizátor: Asociace nizozemských odborných škol a Colo

Adresa: Ahoy Rotterdam (kongresové centrum), Ahoyweg 10, 3084 BA Rotterdam

Jsme rádi, že můžeme využít nabídku a účastnit se této konference. Poskytne nám to opět jiný pohled na systém odborného vzdělávání. Konference se koná v době soutěže **EuroSkills 2008 Rotterdam**, což je jakási olympiáda v různých řemeslných a odborných disciplínách pro mladé. Ve zhruba padesáti oborech a disciplínách se jí účastní cca 400 soutěžících (mj. 22 zástupců z České republiky).

Obsah minikonference

V pěti souvisejících prezentacích se bude diskutovat o struktuře nizozemských kvalifikací. Jako příklad dobré praxe je vybrána kvalifikace „podnikatel v oblasti restaurací, hotelů a pekáren“.

- Představitel ministerstva školství vysvětlí vývoj a tvorbu struktury nizozemských kvalifikací a vzájemný vztah mezi odborným vzděláváním a trhem práce.
- Druhá prezentace nabídne diskusi, jak se struktura nizozemských kvalifikací může vztahovat k Evropskému rámci kvalifikací.
- Dále bude následovat vysvětlení nizozemských kvalifikací za použití příkladu výše zmíněné kvalifikace, tj. budou diskutovány kompetence, analýzy úkolů a indikátory výkonu.

- Ke stejné kvalifikaci budou předvedeny dokumenty Europassu, včetně dodatku k osvědčení.
- Dva studenti, kteří prošli praxí k této kvalifikaci v zahraničí, se podělí o své zkušenosti.

16:00 Předpokládaný konec konference, odjezd autobusem na letiště

cca 18:00 příjezd na letiště Schiphol Amsterdam,

Cesta Amsterdam Schiphol- Praha

Let č. NE2615

21:20 Odlet z Amsterdamu

22:50 Předpokládaný přílet do Prahy

Při nejlepší snaze není možno zaručit, že v programu nenastanou nějaké změny, které si vyžádá sám život. Přestože se budeme snažit naplnit program podle plánu, vyhrazujeme si právo na změny, které Vám oznámíme v nejkratším možném termínu.

Informace o projektu Partnerství a kvalita

V rámci projektu Partnerství a kvalita bude srozumitelným a přehledným způsobem popsán a analyzován dosažený stav v oblasti partnerství středních odborných škol a podniků směřující ke zvyšování kvality odborného vzdělávání a naznačen jeho předpokládaný vývoj v ČR i v rámci EU. Školám a dalším vzdělavatelům a jejich partnerům budou nabídnuty využitelné příklady dobré praxe týkající se spolupráce škol a podniků v oblasti počátečního a dalšího vzdělávání.

Pro podporu rozvoje partnerství středních škol a podniků budou vytvořeny vhodné komunikační nástroje, bude připravena internetová databáze příkladů dobré praxe a další podpůrné materiály v tištěné podobě. Analytické studie připravené v rámci projektu budou zaměřeny na analýzy současného stavu spolupráce škol a podniků v rámci EU i ČR, budou popsány možnosti spolupráce v oblasti dalšího vzdělávání a v oblasti uznávání výsledků neformálního vzdělávání a informálního učení. V rámci studie zaměřené na analýzu evropských aktivit a iniciativ v odborném vzdělávání bude pozornost věnována popsání možného vlivu zavedení Evropského systému přenosu kreditů v odborném vzdělávání (ECVET) na odborné vzdělávání v ČR a bude navržen využitelný postup pro zavádění ECVET v ČR. V samostatné studii budou popsány vybrané faktory ovlivňující kvalitu odborného vzdělávání v ČR.

Na základě identifikovaných potřeb cílových skupin bude navržena propagační a informační kampaň na podporu rozvoje sociálního partnerství v České republice.

Projekt reaguje na následující potřeby škol a dalších poskytovatelů vzdělávacích služeb:

- potřebu rozvíjet partnerství s podniky a firmami v souvislosti s realizací kurikulární reformy – tedy s tvorbou školních vzdělávacích programů a s přípravou na jejich praktické využívání
- potřebu rozvíjet partnerství s podniky a firmami při využívání nových možností vzdělavatelů souvisejících s postupným naplňováním Národní soustavy kvalifikací
- potřebu rozvíjet partnerství s podniky a firmami v souvislosti s podněty z evropského prostředí, zejména ve vazbě na praktickou implementaci Evropského rámce kvalifikací (EQF) a Evropského systému přenosu kreditů v odborném vzdělávání (ECVET).

Při přípravě projektu předkladatel vycházel ze Strategie celoživotního učení jako nejnovější analýzy a vize rozvoje v oblasti celoživotního učení. Strategická část dokumentu má jako svůj čtvrtý bod sociální partnerství (MŠMT, 2007, str. 52) „Spoluprací se sociálními partnery podporovat soulad nabídky vzdělávacích příležitostí s potřebami ekonomického, environmentálního a sociálního rozvoje.“ Dokument uvádí jako jedno z nejdůležitějších opatření podporu různých mechanismů a forem spolupráce sféry vzdělávání a sociálních partnerů na všech úrovních. Projekt si klade za cíl identifikaci a popis mechanismů této spolupráce.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky (MŠMT 2007) identifikuje jako jeden z nejsložitějších problémů nalezení co nejužší vazby mezi trhem práce a vzděláváním (str. 58 – Závěr).

Také Lisabonská strategie ve vzdělávání – Vzdělávání a odborná příprava 2010 – akcentuje v realizaci všech opatření zapojení sociálních partnerů.

Se spoluprací sociálních partnerů se školami se počítá i při tvorbě ŠVP, např. při vymezení obsahu odborné přípravy, při zajišťování učební a odborné praxe nebo odborného výcviku na reálných pracovištích nebo zprostředkování moderních technologií. Školy zapracovávají požadavky zaměstnavatelů do vlastních školních vzdělávacích programů tak, aby se do nich promítly potřeby jednotlivých zaměstnavatelů a trhu práce v regionu.

Souhrnná informace o Nizozemsku

Oficiální název

Nizozemské království
Koninkrijk der Nederlanden

Hlavní město

Amsterdam

Státní zřízení

Konstituční monarchie
královna Beatrix
předseda vlády Jan Peter Balkenende

Rozloha je 41.527 km², z toho:

33.783 km² pevniny

3.574 km² vnitrozemských vodních ploch

4.170 km² vnějších vodních ploch

Pozn: 26 % území Nizozemska leží pod úrovní mořské hladiny.

Počet obyvatel (1/2007)

16,357 mil.

Hustota obyvatelstva (2006)

483 obyvatel/1 km²

Míra ekonomické aktivity (2006; vyjadřuje podíl zaměstnaných a nezaměstnaných ve věkové kategorii 15–65 let)

64,5 %

Demografické složení (2006)

Mladší 20 let 24,2 % 3,956 mil.

20–45 let 26,4 % 4,320 mil.

45–65 let 34,9 % 5,713 mil.

65–80 let 10,8 % 1,767 mil.

starší 80 let 3,7 % 600 tis.

Ekonomická charakteristika Nizozemska

Nizozemsko patří mezi nejvyspělejší ekonomiky světa, se silnou orientací na mezinárodní obchod a investice. Současně patří mezi země s technologicky nejvyspělejší průmyslovou i zemědělskou výrobou a výzkumně-vývojovou základnou a se silným sektorem služeb, vč. finančního sektoru. Nizozemsko se dlouhodobě umísťuje na předních místech ve statistikách mezinárodního obchodu: na celosvětovém vývozu zboží se podílí 4 %, na světovém vývozu a na dovozu 3 % (Zdroj: UNCTAD Handbook of Statistics). Pokud jde o služby, je Nizozemsko na 8. místě na světě jak v jejich vývozu, tak i dovozu. (Zdroj: International Trade Statistics 2006, WTO).

Nizozemská ekonomika je podle objemu HDP (v běžných cenách) na 16., resp. (v PPP) 23. místě na světě. Podle UN Human Development Report 2005, který porovnává životní úroveň v jednotlivých zemích s širšího hlediska a bere v potaz různé aspekty kvality života, je Nizozemsko na 12. místě na světě. Z hlediska globální konkurenceschopnosti ekonomiky, podle zprávy Světového ekonomického fóra (WEF) ze září 2005, se Nizozemsko umístilo na 11. místě na světě. Podle průzkumu Eurostatu z června 2005 je Nizozemsko sedmou nejbohatší zemí v Evropě.

Nizozemský vzdělávací systém (Het Nederlandse onderwijssysteem)

70 % škol soukromých, 30 % škol veřejných (státních)

Předškolní: denní pečovatelská centra nebo „playgroups“

Povinná školní docházka:

- 12 let (8 let na základní škole a 4 roky na střední škole)
- od 5 do 16 let (nicméně téměř všechny děti nastupují do prvního stupně již ve 4 letech)
- částečná povinná školní docházka (pro „nestudenty“ od 17 do 18 let)
- bezplatná
- vyučovací jazyk je nizozemština (+ fríština)

Základní škola – první stupeň – *basisonderwijs* (ISCED 1):

- ukončena nepovinnou závěrečnou zkouškou (účastní se více než 84 % škol)

Na základní vzdělávání, které je jednotné pro děti do 12 let, navazuje diferencovaný systém středních všeobecně vzdělávacích i odborných škol. Existují čtyři základní typy sekundárního vzdělávání:

Střední škola – druhý stupeň (ISCED 2+3)

a) Předuniverzitní vzdělávání – *voorbereidend wetenschappelijk onderwijs (VWO)*

- 6 let (12–18), příprava na studium na vysokých školách univerzitního typu

b) Vyšší všeobecné sekundární vzdělávání – *hoger algemeen voortgezet onderwijs (HAVO)*

- 5 let (12–17) příprava ke studiu technických oborů na vysokých školách a ke studiu na vyšších odborných školách

c) Střední odborné vzdělávání – 2 stupně :

- nižší všeobecné sekundární vzdělávání – *middelbaar algemeen voortgezet onderwijs (MAVO)*, 4 roky (12–16), ISCED 2, může pokračovat na HAVO (teoretické programy) nebo pokračovat ve
- vyšším odborném vzdělávání – *middelbaar beroepsonderwijs (MBO)*, 2–4 roky (16–18/20), ISCED 3, převážně formou kurzů, 4 sektory (technický, ekonomicko-administrativní, služby a zdravotnictví, zemědělství)

d) Učňovské vzdělávání – 2 stupně

Předprofesní příprava – *voorbereidend beroepsonderwijs (VBO)*

3–4 roky (12–16)

Učňovská příprava – „*apprenticeship*“

4 roky (16–20), v podnicích

(někdy je c + d spojováno do 1 sektoru: *BVE – beroeps en volwassenen educatie*)

Rozhodující význam certifikátů spočívá v oprávnění, které poskytují ve vzdělávacím systému. Pro učně s certifikátem se otvírají tři možnosti:

- změna profese na stejné kvalifikační úrovni
- změna profese v téže profesi na vyšší kvalifikační úroveň
- přerušení vzdělávání, přičemž opětový vstup do systému odborného vzdělávání je vždy možný.

V rámci strategie přizpůsobování obou systémů došlo k institucionálnímu sloučení školních učebních míst do regionálních center odborného vzdělávání. Tato zařízení mají, pokud jde o nabídku, správu a financování, téměř neomezenou autonomii, která jim umožňuje přizpůsobovat se regionálním podmínkám a specifickým požadavkům místního hospodářství. Jednotlivé studijní běhy mohou reagovat na potřeby trhu práce. Kromě toho tato struktura podporuje šířku nabídky vzdělávání ve vzdělávacích institucích a tím přenos mezi jednotlivými formami vzdělávání.

Podstatné rozdíly mezi duálním a školním subsystémem spočívají v praktických částech v obsahu a kvalitě. Učeň v duálním systému stráví přinejmenším 60 % celkového času profesní přípravy v učebním závodě. Doba praktické výuky v celodenní škole se pohybuje mezi 20–60 %. Při formálním posuzování je duální a školní odborné vzdělávání rovnocenné, tj. stejné kvalifikace, stejné vstupní předpoklady atd. Dokonce s přihlédnutím k praktickým částem se oba způsoby vzdělávání u některých oborů sotva liší.

Odborné vzdělávání poskytují i vyšší odborné školy (*HBO – Hoger Beroepsponderwijs, hogescholen*), které jsou součástí terciárního sektoru vzdělávání. Zajišťují jak teoretickou, tak i praktickou odbornou přípravu na povolání, která vyžadují vysokoškolskou profesní kvalifikaci. K přijetí do tohoto typu studia musí mít žáci osvědčení z tří nebo čtyřletých kurzů MBO, nebo musí být absolventy vyššího všeobecného sekundárního vzdělání (*HAVO*), event. absolventy předuniverzitního vzdělávání (*VWO*). Ostatní mohou být přijati na základě přijímací zkoušky po absolvování přípravného kurzu.

Do terciárního sektoru patří kromě zmíněných neuniverzitních škol HBO a univerzit i tzv. otevřené univerzity. Všechny tyto školy se řídí zákonem o vysokém školství a vědeckém výzkumu z roku 1993, který změnil postavení vysokých škol, podporuje jejich integraci a staví je všechny na stejnou úroveň.

Univerzit je celkem třináct, jsou státní, městské a soukromé a jsou orientovány zejména na vědu a výzkum. Devět je typu kontinentálního (klasiicky orientovaného), čtyři jsou tzv. nového typu: nabízejí studium v technických oborech s využitím aplikovaného výzkumu. Z celkového počtu univerzit je deset veřejných a tři jsou soukromé.

Vyšší odborné školy (*HBO*) jsou prakticky zaměřené a reagují na potřeby trhu práce. Mají právo užívat název „Univerzita odborného vzdělávání“. V současné době existuje 59 těchto institucí, z nichž přibližně jedna třetina je veřejných, ostatní jsou soukromé.

Otevřené univerzity existují v Nizozemsku od roku 1984 a studium na nich se realizuje distanční formou. Napomáhají tak rozvíjet celoživotní vzdělávání.

Postsekundární (ISCED 4)

Tréninkové kurzy pro specialisty

Součást MBO, umožňují absolventům pokračovat na vysoké škole

Vysokoškolské (ISCED 5)

A) Univerzitní vzdělávání – *wetenschappelijk onderwijs (WO)*

4 roky (17/18–21/22), 2 stupně: bakalářský/magisterský

B) Vyšší odborné vzdělávání – *hoger beroepsonderwijs (HBO)*

4 roky (17/20–21/24), 7 sektorů (zemědělství, pedagogika, technika, ekonomika, zdravotnictví, sociální vědy, umění)

Tituly: ingenieur (technika, zemědělství), meester (právo), doctorandus/bacalaureus (ostatní)

Postgraduální vzdělávání (ISCED 6)

Univerzitní/profesní

Odborné vzdělávání a příprava v Nizozemsku

Zeměpisná poloha Nizozemska u pobřeží Severního moře je vstupní bránou do Evropy. Využitím zeměpisné polohy spojené s obchodní činností a mezinárodní orientací trvající po mnohá století byly položeny základy nizozemského odborného školství.

BVE (*beroeps en volwassenen educatie*) je kombinací středního odborného vzdělávání a přípravy a vzdělávání dospělých v Nizozemsku. Vzdělávání je organizováno tak, že se společně vzdělávají jak teenager, tak starší člověk z praxe. Věk nerozhoduje, všechny věkové skupiny získají v určitém kurzu stejné vzdělání.

Odborné vzdělávání je páteří nizozemské společnosti, zhruba 40 % pracujících má ukončeno odborné vzdělání minimálně na středoškolské úrovni. V r. 2007 bylo v sektoru BVE na 625 000 studentů, z toho 425 000 na úrovni středního odborného vzdělávání. Vláda investuje 2,6 miliardy eur ročně do BVE sektoru, což reprezentuje přibližně 12 % ročního rozpočtu nizozemského školství.

BVE zaujímá klíčové místo v systému vzdělávání. Začíná předstupněm středního odborného vzdělání, přechází do středního odborného vzdělání a přípravy a pokračuje do terciárního vzdělání.

BVE sektor se skládá ze 71 vzdělávacích institucí zahrnujících regionální vzdělávací centra, zemědělská vzdělávací centra a odborné školy. Regionální vzdělávací centra (ROCs) nabízejí střední odborné vzdělání v oboru technologií, ekonomických oborech, v personálních a sociálních službách, ve zdravotní péči a ve vzdělávání dospělých. Zemědělská vzdělávací centra (AOCs) nabízejí předstupeň středního a středního odborného vzdělání v oblasti zemědělství a technologie potravin. Každá odborná škola nabízí vzdělávací programy pouze pro jedno odvětví průmyslu, jako například grafiku a design, obor řezník, obor malíř, výrobu nábytku, obor rybářský průmysl, lodní doprava a ostatní přeprava.

Odborné vzdělávání v Nizozemsku nabízí mladým lidem od 16 let několik programů na podporu rozvoje jejich dovedností a zvýšení jejich zaměstnatelnosti. Žáci si mohou vybrat ze dvou možností. První je systém založený na vzdělávání ve škole s denní formou studia, druhou z možností je kombinace odborné přípravy na pracovišti a jednoho dne v týdnu ve škole.

Délka kurzů je různá od 6 měsíců do 4 let, záleží na úrovni kurzu. Odborné vzdělávání v Nizozemsku má 4 vzdělávací úrovně.

- Úroveň 1 – asistovaná odborná příprava (6 měsíců – 1 rok) – připravuje mladistvé k vykonávání pomocných činností, tzn. nejjednodušších činností vykonávaných pod dohledem, zahrnuje předprofesní přípravu.
- Úroveň 2 – základní odborná příprava (2–3 roky) – absolventi jsou oprávněni k provádění odborných prací pod dohledem.
- Úroveň 3 – odborná příprava (2–4 roky) – odborné vzdělávání poskytující přípravu k samostatné práci.
- Úroveň 4 – příprava pro střední úroveň řízení (3–4 roky) nebo specializovaná příprava (1–2 roky).

Všichni žáci v obou nabízených systémech i na každé úrovni přípravy musejí během kurzu získat praktické zkušenosti přímo v provozu firmy příslušného oboru, aby získali diplom.

Do vzdělávání dospělých je možno se zapojit od 18 let výše. Vzdělávání dospělých nabízí například úvodní kurzy pro přistěhovalce do Nizozemska, jazykové kurzy, kurzy na podporu gramotnosti na různých úrovních, ale také středoškolské kurzy tzv. „druhé šance“. Kurzy hrají velkou roli v oblasti integrace a přispívají k sociální soudržnosti obyvatel.

Vzdělávání a kurzy založené na kontraktu

Instituce často nabízejí doplňující nebo obnovující kurzy, kurzy pro zaměstnance a programy pro nezaměstnané. Jmenované typy vzdělávání patří do oblasti celoživotního vzdělávání.

Spojení s trhem práce

BVE udržuje v rámci sektoru vzdělávání nejužší kontakt s trhem práce. Instituce mají rozvinutou čilou spolupráci s firmami a organizacemi, kde studenti pracují nebo vykonávají odbornou přípravu. Zástupci obchodu a průmyslu v regionech projednávají se vzdělávacími institucemi kvalitu a obsah kurzů připravovaných pro veřejnost. Inovace ve vzdělávání a odborné přípravě jsou vždy konzultovány se zástupci obchodu a průmyslu. Tyto kontakty jsou nesmírně důležité pro zjišťování co nejpřesnějších informací a definování potřeb, aby vzdělávací instituce nabízely přesně takové dovednosti, které firmy potřebují. Na národní úrovni (přes BVE Raad – Rada pro odborné vzdělávání a přípravu a vzdělávání dospělých) je BVE sektor napojen na obchod a průmysl a společně pracují na obsahu odborných kurzů a vzdělávacích programů.

BVE Raad

BVE Raad je poradním orgánem pro odborné vzdělávání a přípravu a pro vzdělávání dospělých (BVE). Reprezentuje všechny instituce středního odborného vzdělávání a vzdělávání dospělých v Nizozemsku.

V zastoupení svých členů BVE Raad propaguje kolektivní zájmy sektoru, podporuje společné aktivity institucí a jedná se zaměstnavateli. BVE Raad vyjednává pracovní podmínky sektoru s odbory a podepisuje kolektivní smlouvy. Radí členům, jak připravit pracovníky pro mezinárodní trh práce. Hraje významnou roli při přestavbě odborného školství na vzdělávání orientované na získávání kompetencí.

Inovace odborného školství

Kvalifikační systém popisuje všechna povolání, pro která sektor nabízí odborné kurzy, včetně potřebných kompetencí. Soustava kvalifikací je hlavní oporou odborné přípravy v Nizozemsku, je vytvořena a udržována společnými silami odborných škol, zaměstnavatelů a zástupců zaměstnanců.

Soustava kvalifikací prochází přestavbou se zacílením na požadované kompetence, aby budoucí flexibilní zaměstnanci splňovali potřeby moderní společnosti. Kvalifikace musejí být pojaty všeobecněji, avšak musejí přímočařeji a jasně pojmenovat kvality a postoje pracovníků, které jsou vyžadovány v reálném světě – na pracovišti. Kvalifikace neříkají, jak by měl vypadat tréninkový kurz/program.

Z požadavků vyplývá, že odborné vzdělávání by mělo být praktičtější a nabízet institucím a firmám větší výběr na míru šitého vzdělávání, co se týče potřeb regionů a dovedností žáků.

Internacionalizace BVE sektoru

Trh práce se díky globalizaci rychle rozvíjí. Zvyšující se mobilita pracovníků přivádí do holandské společnosti různé národnosti a kultury. Mezinárodní rozměr se stává pro BVE sektor velmi důležitým.

Zpracovala: Mgr. Milena Lásková, NÚOV

Vzdělávání učitelů

Kritéria získání učitelské aprobaace

- studium na učitele: Instituce vyššího profesního vzdělávání (HBO) a některé univerzity
- učitelství pro ZŠ nebo SŠ, učitelé pro SŠ – dva stupně kvalifikace
- Stupeň 1 – opravňuje vyučovat na všech typech a ve všech ročnících středních škol
- Stupeň 2 – opravňuje učit v prvních třech ročnících na HAVO a VWO a ve všech ročnících VMBO

Instituce vyššího profesního vzdělávání (HBO)

- forma VŠ studia
- nabízí oba stupně kvalifikace
- student se specializuje pouze na jeden předmět

Kurzy vedené univerzitami

- učitelské kurzy (ULO) – pouze postgraduální a vedou ke stupni kvalifikace 1 (lze je studovat i během studia na univerzitě)
- specializace pouze na jeden předmět vyučovaný na střední škole
- ULO kurzy – 9 univerzit v celém Nizozemsku

Pedagogické praxe

- povinná součást studia HBO i ULO
- pro univerzity – 250 hodin (min. 120 hodin musí student odučit)
- LIO – student posledního ročníku ULO, který učí na částečný úvazek v nějaké škole

Začínající učitelé a způsoby jejich podpory

- podmínky přijetí do školy: certifikát opravňující vyučovat daný předmět, schopnost vést třídu
- začínající pedagogové mají nižší počet vyučovaných hodin (nutná intenzivnější příprava na vyučovací hodinu)

Dohled a podpora začínajících pedagogů

- dohled nad začínajícími učiteli: starší kolegové nebo k tomuto účelu zaměstnaní dohlížející pedagogové
- hospitace na hodinách 2x týdně (na SŠ) (poté vždy spolu dozírající a začínající pedagog hodinu rozeberou)
- zvláštní důraz ze strany zřizovatele dané školy
- Ministerstvo školství dohlíží na kvalitu výuky ve školách pomocí školní inspekce

Kariérní růst a ohodnocení učitelů

- stupeň kvalifikace lze zvýšit dalším studiem na HBO (v určitých předmětech) nebo na některé z univerzit

Ohodnocení učitelů

- tzv. tabulkové platy – několik pozic učitele, každá odpovídá určité platové škále
- platové pozice na střední škole: učitel, hlavní učitel, vedoucí centrálního managementu (nezávisí na letech praxe)
- každá pozice se dělí do několika platových tříd
- na pozici učitel závisí plat na počtu odsloužených let (max. hodnoty dosáhne po 18 letech).

Nizozemský zákon o odborném a dalším vzdělávání

Od 1. ledna 1996 platí v Nizozemsku zákon o odborném a dalším vzdělávání (*Wet educatie en beroepsonderwijs* – WEB). Ten vedl ke sjednocení mnoha malých odborných škol do regionálních středisek odborného vzdělávání, která poskytují nejen počáteční přípravu, ale i další vzdělávání, a k zavedení nového systému kvalifikací. Očekávalo se, že tato opatření přispějí k integraci všech druhů profesní přípravy a dalšího vzdělávání.

Po pěti letech platnosti zákona se realizovalo šetření, které mělo vyhodnotit, do jaké míry se podařilo zákon prosadit a jaké důsledky jeho přijetí mělo pro odborné vzdělávání. Obecným závěrem provedeného šetření je, že zákon sice vytváří rámcové podmínky pro vznik jednotného systému odborného vzdělávání, který zahrnuje jak počáteční profesní přípravu, tak i další vzdělávání, ale těchto podmínek se nedostatečně využívá.

Výsledky šetření naznačily i hlavní problémy vyskytující se v odborném vzdělávání:

- Systém kvalifikací je stále nevyhovující. Nebere ohled na internacionalizaci profesí, na vývojové tendence trhu práce, není dostatečně transparentní a nenaznačuje možné přechody mezi počátečním a dalším odborným vzděláváním.
- Není jasné rozdělení odpovědnosti za profesní přípravu mezi podniky, které zajišťují praktickou část přípravy, a ostatními činiteli – vzdělávacími středisky a grémii.
- Závěrečné zkoušky mají nízkou úroveň.
- Financování profesní přípravy je ztrnulé, což ovlivňuje dosažitelnost vzdělávání. Nejsou vytvářeny optimální vazby mezi předprofesní přípravou na nižším stupni střední školy (*Voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs* – VMBO) a odborným vzděláváním na vyšší sekundární úrovni.
- Není uspokojivě vyřešen status vzdělávajících se.
- Vzdělávací zařízení nedostatečně zajišťují a kontrolují kvalitu vzdělávání, postavení vnější inspekce není jednoznačné.
- Problémy vznikají ve vztazích regionálních úřadů a vzdělávacích středisek. Rozdílné způsoby financování počáteční profesní přípravy a dalšího vzdělávání jsou překážkou pro vytváření kombinovaných vzdělávacích cest. Další vzdělávání je pro některé skupiny populace nedostupné.

Šetření však přineslo i některá pozitivní zjištění:

- Nový kvalifikační systém se postupně vyvíjí tak, že zahrnuje všechny základní kvalifikace. Vytváření kvalifikačního systému pro další vzdělávání probíhá *bottom up process*, tedy „zezdola nahoru“, a systém začíná být obecně uznáván.
- Vzdělávací instituce vyvíjejí velké úsilí, aby nabídly odpovídající způsoby přípravy různým rizikovým skupinám. Úspěšně se zapojily do boje proti předčasnému opouštění školy.
- Vzrostl počet těch, kteří pokračují v odborném vzdělávání vyššího stupně; absolventi profesní přípravy se dobře uplatňují na trhu práce.

Uznává se, že zákon o profesní přípravě a dalším vzdělávání vytvořil dobré podmínky pro rozvoj odborného vzdělávání. Je však nutno odstranit některé dílčí nedostatky, které se při jeho aplikaci objevily.

Pramen: Niederlande: Evaluierung des Gesetzes über die Berufs- und Erwachsenenbildung. CEDEFOP INFO, 2001, č. 3, s. 6. ■

Tendence ve vývoji školského systému v Nizozemsku

V diskusi o reformě školství v evropských zemích bylo v posledních letech Nizozemsko uváděno jako vzor. Jedním z důvodů je skutečnost, že Nizozemsko je bezpochyby státem, v němž bylo mnoho idejí a koncepcí vzdělávací politiky uchopeno a realizováno mnohem dříve než jinde.

Školy pod tlakem

Až do 70. let nebyly škola a vzdělávání v Nizozemsku tématem závažných a intenzivních diskusí, přinejmenším ne vně škol samých. Koncepce týkající se obsahu vzdělávání se měnily jen málo. Za to byly zodpovědné především dva faktory: státem předepisovaná zadání pro centrální zkoušky a (překvapivě) učebnice. To, že nakladatelství vydávající učebnice diktuji obsahy vzdělávání, bylo přitom odbornou veřejností považováno za méně problematické než snahy státu ovlivňovat podobu výuky pomocí kurikula. Svoboda vzdělávání je klíčovým prvkem nizozemské ústavy, a proto jsou účast státu na vzdělávání i jeho vliv na ně silně omezené. To mimo jiné znamená, že jednotlivé školy jsou nezávislé při volbě svých cílů, obsahů i metod vyučování.

Autonomie škol – především ve věcech obsahu vzdělávání – byla však od konce 70. let zpochybňována. Veřejná diskuse o kvalitě vzdělávání vůbec i o tvorbě vlastního kurikula jednotlivými školami byla stále intenzivnější a trvá podnes. To vedlo k řadě změn a posunů v důzazech ve školské a vzdělávací politice:

- Ve školách byly zaváděny nové obory, aby se vyhovělo požadavkům zaměstnavatelů, univerzit a škol.
- Byl kladen důraz na osvojování klíčových kompetencí: mj. zpracovávání informací, strategii řešení problémů, komunikace a učení se, jak se učit.
- Školy mají reagovat na nejrůznější sociální problémy, např. v oblastech zdraví, životního prostředí, bezpečnosti, trhu práce či sociální nerovnosti.
- Školy mají přispívat k řešení společenských problémů.

Tradiční dělba rolí mezi školou, rodinou, státní správou (na různých úrovních) a dalšími institucemi se rozvolňuje. Vzdělávání se přitom stává míčkem ve hře různých zájmů. To vyvolává neklid a často také nepředvídatelná rozhodnutí. A důsledkem toho všeho je to, že školy jsou více než dříve činěny zodpovědnými za kvalitu své práce a za její výsledky. Mají se prý postarat o to, aby očekávání byla naplněna – a k tomu mají především sledovat výkony svých žáků a zodpovídat se z toho. Školní inspekce kontroluje práci škol v pravidelných časových odstupech a podává pak veřejně zprávu o jejich kvalitě.

Struktura školského systému

Struktura vzdělávacího systému je velmi komplexní. Základy jsou kladeny na primárním stupni pro děti ve věku od 4 do 12 let. Do roku 1985 existovala předškolní vzdělávací zařízení pro děti ve věku 4–5 let a základní školy pro věk 6–12 let. Od roku 1985 jsou však obě tyto věkové skupiny integrovány v základních školách. Povinná školní docházka začíná sice až v 5 letech, takřka všechny děti však chodí do školy již od 4 let. Kromě toho má většina dětí již před vstupem do školy zkušenosti s různými formami předškolní výchovy (např. v herních skupinách či zařízeních pro denní pobyt dětí).

V návaznosti na základní školu navštěvují žáci sekundární školy. Povinná školní docházka trvá až do konce školního roku, v němž žák dosáhne věku 16 let. Poté je školní docházka

povinná už jenom v určitých případech. Sekundární školní vzdělávání začíná pro všechny dvou- až tříletým tzv. základním vzděláváním (*Basisvorming*). To bylo zavedeno před 10 lety a jeho cílem je poskytnout všem žákům možnost široké orientace a věkově oddálit diferenciaci sekundárního stupně do různých oborů. Tento záměr je však nyní zpochybňován. Myšlenka následného uspořádání všeobecně vzdělávacího studia s návazností v celém spektru možností volby je v realitě těžko udržitelná. Školy pod tlakem rodičů často organizují *Basisvorming* tak, aby selekce a diferenciacie byly možné již dříve. Po prudkých debatách na různých úrovních, které vyvolala široce založená evaluační studie školní inspekce na téma kvality *Basisvorming*, je nyní cílem vzdělávací politiky zřici se některých cílů sociální politiky a poskytnout v koncipování a organizaci *Basisvorming* více prostoru školám.

Nová vůdčí představa sekundárního stupně: *Studiehuis*

Sekundární škola stála v posledních pěti letech v centru inovačních snah a diskusí v oblasti vzdělávací politiky. Reforma nezahrnovala jen modernizaci oborů a výrazné rozšíření jejich nabídky, šlo i o dalekosáhlou reformu podoby výuky. Cíle této pedagogické změny zahrnují např. činnostní a samostatné učení, trénink metod, rozšíření spektra učebních látek a prostředí i posun v chápání role učitele: od zprostředkovatele vědomostí k průvodci při učení se a k trenérovi. Jako metaforické označení pro tuto „novou“ školu byl zaveden termín „*Studiehuis*“ (dům učení se), názorně vyznačující posun v důzrazech od vyučování k učení se.

Realizace této reformy však dosud dělá problémy. O přednostech této pedagogické koncepce se sice dále debatuje, nicméně zkušenosti ve školách vedly k určitému vystřízlivění. Jak vyučující, tak žáci si stěžují na enormně vysoké množství vynakládané práce i na pouze fragmentární kurikulum. Rodiče, často nostalgicky ulpívající u vlastních školních zkušeností, se strachují o kvalitu školního vzdělávání. Politici, kteří se zprvu pyšnili smělostí cílů této reformy, začali nyní být mnohem citlivější k četným steskům a sjednotili se na kompromisech, které mají obtížnost reformy snížit. Krátce řečeno: školy jsou nyní vybízeny, aby se samy rozhodly, jak chtějí tyto inovace realizovat v souladu se svými představami, konkrétními rámcovými podmínkami a vlastním tempem rozvoje.

Trend k rostoucí autonomii školy

Současná školská politika je ražena trendem k rostoucí autonomii škol. Tento vývoj se nejprve týkal správy škol, stále více je však vztahován i na jádrové aktivity školy. To je zřetelná změna ve srovnání se (státními) politickými představami ze 70. let. Tehdy se mnohem více sázelo na širokou nabídku institucí podpory škol. Po několik desetiletí převládal názor, že kvalitu vzdělávání nejlépe zaručuje silná vzdělávací správa s jasnými a ambiciózními představami o cílech a cestách rozvoje škol a školství. K podpoře projektování a implementace takových koncepcí byla vybudována diferencovaná infrastruktura podpůrných institucí. Zahrnovala jak národní ústavy pro vývoj kurikula a testů, tak také regionální a lokální zařízení dalšího vzdělávání a podpory škol.

Nyní se názory na užitečnost a efektivitu takové infrastruktury mění. Vláda se přiklání spíše k modelu řízení, který počítá s dělbou odpovědností a podporou zaměřenou více na poptávku. Víra v úspěch rozsáhlé reformy „shora“ se stále více snižuje. Rozšířenější je nyní povědomí o komplexnosti a časových údobích, jakých je třeba k vyvolání a trvalému utváření procesů rozvoje škol a školství. Častěji se uznává, že je nutné vyvíjet koncepcie specifické pro jednotlivé školy, předpokládat participaci a angažovanost všech, jichž se to týká. Proto je při utváření rozvoje škol připisován větší význam procesům učení se škol i učitelů.

Tyto trendy ve vzdělávací politice odrážejí obecné trendy společenského vývoje. Rozsah a komplexnost globalizačních a technologických změn, změny sociálního klimatu v zemi, vývoj

k větší heterogenitě obyvatelstva i růst autonomie v mnoha jiných oblastech společenského života vyžadují, aby i školy při ražení nových cest převzaly víc odpovědnosti samy za sebe a utvářely svou pedagogickou nabídku. Neexistuje žádná „královská cesta“, jak uspokojovat rostoucí očekávání od vzdělávání, a proto je nutný dialog mezi centrálně řízenou politikou a lokální školní praxí. Proto jsou cíleně podporovány lokální a regionální iniciativy.

Příklad pro vzrůstající míru svobody v kurikulární oblasti

Popsaný trend k vzrůstající míře svobody v kurikulární oblasti lze dobře ilustrovat na příkladu nizozemského základního školství. I zde se kyvadlo po fázi, kdy se sázelo na silnou centrální politiku, kloní nyní spíše k decentralizaci. Po dlouhých letech, kdy jednotlivé školy měly svobodu v utváření svých vzdělávacích programů (i když dominantními faktory byly vždy tradice a školní učebnice), přijala vláda roku 1993 (a v revidovaném znění roku 1998) usnesení o minimálních standardech cílů a obsahů školního vzdělávání. Úkolem školní inspekce je přešetřovat, zda jich školy skutečně dosahují. Tyto standardy mají být také podkladem pro školní učebnice vydávané nakladateli. Nadace pro rozvoj kurikula (*Stichting Leerplan Ontwikkeling – SLO*) používá minimální standardy jako důležitá kritéria pro evaluaci školních učebnic. Kromě toho byly minimální standardy doplňovány údaji o dalších dílčích cílech a vzorovými učebními projekty. Před touto reformou neexistovalo de facto nic, co by nějak významněji usměrňovalo volbu obsahů vzdělávání v nizozemských základních školách. Reformou bylo explicitně určeno, čeho mají školy dosahovat, zatímco v minulosti byly tyto požadavky jen implicitně zprostředkovávány.

Zavedení výkonových standardů však vyvolalo diskusi o přetíženosti kurikula. Množství požadavků a očekávání, byť jednotlivě vesměs odůvodněných, vyvolávalo pochybnosti o tom, zda kurikulum jako celek je v praxi vůbec zvládnutelné. Zároveň se zdálo, že za těchto okolností bude obtížnější brát v úvahu rozdíly ve výkonech žáků. Sjednocení a standardizace jsou těžko slučitelné s diferenciací ve výuce, zvláště pokud některé děti centrální výkonové standardy zřejmě vůbec nemohou splnit.

V roce 2001 vedly všechny tyto problémy k vytvoření komise, jejímž úkolem bylo přezkoumat minimální standardy a navrhnout, jak dosáhnout lepší rovnováhy mezi celostátními nároky a svobodným sebeutvářením jednotlivých škol.

Komise v lednu 2002 uveřejnila své návrhy. V těch je výslovně požadováno, aby školám byla ponechána větší zodpovědnost při formulování interního školního kurikula. Centrálním prvkem těchto návrhů je rozlišovat mezi závazným vzdělávacím programem pro všechny děti (jádrové kurikulum) a volitelnou částí, kterou mohou individuálně utvářet školy. Komise navrhuje přidělit 70 % vyučovací doby jádrovému kurikulu a 30 % specifické školní části. Od škol se očekává, že zformulují učební cíle pro specifickou školní část kurikula a dokumentují je v programu školy. Centrální část kurikula sestává z šesti oblastí: nizozemštiny, matematiky, nauky o společnosti, orientačního přehledu o přírodě a technice, umění, sportu a her.

Komise zamýšlí z velké části přenechat nakladatelstvím zodpovědnost za tvorbu učebnic a materiálů, které mají umožnit implementaci nových standardů a obsahů do školní praxe. Hodlá dokonce oceňovat tyto produkty předem známkou kvality, což by mělo silnější řídicí vliv než současné oceňování hotových produktů na trhu.

Dále komise zdůrazňuje roli autoevaluace. Školy mají realisticky referovat o tom, pro jaké kurikulární projekty se rozhodly, jak vypadá jejich vyučovací praxe a jakých výsledků žáci dosahují. Aby to byly schopny skutečně provádět, jsou vybízeny k dalšímu vzdělávání se v používání evaluačních nástrojů a monitorovacích postupů.

Résumé

Trend k větší autonomii jednotlivých škol má v Nizozemí co dělat s různými aspekty věci:

Změna představ o vyučování a učení se – v učení se je připisován větší význam autentickým zkušenostem a podnětnému prostředí. Aktivní osvojování poznatků je v rozporu s předem danými, detailně rozčleněnými a standardizovanými učebními programy.

Zacházení s rozdílnými učebními předpoklady jako prioritní téma – nejenom v koncepcích vzdělávací politiky a programech škol, ale také v každodenní výuce a školních třídách. Tato koncepce předpokládá diferenciaci v cílech, obsahu i didaktickém postupu.

Trend k větší autonomii škol – tento vývoj se týká především administrativních a finančních rámcových podmínek výchovy. Potom se však může projevit i v pedagogickém jednání.

Nutnost skládání účtů a transparentnosti, pokud jde o výsledky výchovy – jak na úrovni celku vzdělávacího systému, tak na úrovni jednotlivé školy.

Úspěšné realizaci těchto trendů v praxi škol stojí patrně v cestě několik překážek. Naléhavým problémem je rostoucí nedostatek učitelů (a to ve všech oblastech školského systému). Již po léta není pedagogika příliš atraktivním profesním polem. Status učitelského povolání není zvláště vysoký. Tento trend je po dvě desetiletí vyhrocován krácením výdajů na vzdělávání. Další vytrvalý problém se týká profesionalizace a kvalifikování učitelů a škol. Všechny zde uváděné výzvy pro učitele a školy vyžadují intenzivní a kontinuální procesy dalšího vzdělávání a rozvoje, jak na úrovni individuální, tak na úrovni učitelských sborů. Těžko si lze představit, že učitelé a školy budou úspěšně dále vzdělávat při současném vysokém pracovním vytížení, nízkých platech a nedostatečných rámcových podmínkách pro profesionální rozvoj. Vyšší investice do vzdělávacího systému jsou naprosto nezbytné. Proto všechny politické strany podpořily před volbami v květnu 2002 zvýšení výdajů na vzdělávání.

Přeložil: Mario Stretti, NÚOV

Pramen: Akker, Jan van den – Letschert, Jos: Schulentwicklung in den Niederlanden. Pädagogik, 54, 2002, č.10, s.47–51. Lit.4. Redakčně kráceno.

Investice sociálních partnerů do profesní přípravy v Nizozemsku

Ve srovnání s jinými zeměmi jsou Nizozemsko, Dánsko a Norsko země s nejvyššími průměrnými investicemi do profesní přípravy na jednoho zaměstnance.

V roce 2001 vláda, sociální partneři a sektor vzdělávání schválili zvláštní veřejné investice do odborného vzdělávání ve výši 135 milionů eur ročně v letech 2002 až 2006 pro přípravu zaměstnanců a žadatelů o zaměstnání za podmínky, že sociální partneři v tomto období také přispějí dodatečnými zdroji. V říjnu 2002 publikovala Stichting van de Arbeid (Nadace práce) přehled investic sociálních partnerů.

V kolektivních smlouvách se odstavec o profesní přípravě rozšiřuje, protože zahrnuje nejen funkční profesní přípravu, ale také vzdělávání zaměřené na zaměstnatelnost, a využívá různé nástroje, například uznání předchozího učení (*accreditation of prior learning – APL*), podnikové a osobní rozvojové plány a rozpočty. Kolem 40 % fondů na odvětvovou profesní přípravu a rozvoj (do nichž přispívají zaměstnavatelé) je využíváno pro financování těchto širších kurzů odborné přípravy. Přibližně 90 % všech podniků poskytuje profesní přípravu svým vlastním zaměstnancům. Paralelně s tímto vývojem podstatně vzrostly finanční zdroje pro vzdělávání a profesní přípravu. Zaměstnavatelé investují v průměru 5 % svých mzdových nákladů do profesní přípravy. To znamená podstatný nárůst ve srovnání s několika předchozími lety.

Školy a podniky představují dvě strany zrcadla. Jsou na sobě navzájem závislé, žijí však ve zcela odlišných světech. Úkolem pro obě strany je vést trvalou otevřenou debatu. Následující dva příklady vybrané ze dvou různých sektorů trhu práce ilustrují aktivní roli, kterou sociální partneři mají v této debatě.

V dubnu 2002 sociální partneři v sektoru vzdělávání sjednotili v odvětvovém výboru pro trh práce ve vzdělávání (*Sectorbestuur Onderwijsarbeidsmarkt – SBO*) začali s odstraňováním nedostatku kvalifikovaných zaměstnanců a s revitalizací sektoru tak, aby byl schopen dosáhnout ambiciózních (evropských) cílů. Pokud by nedošlo k žádným změnám v politice, bude v roce 2006 v sektoru 6000 neobsazených pracovních míst. V publikaci nazvané „Agenda 2006 – zapojení sociálních partnerů do vzdělávání“ formulovaly organizace zaměstnavatelů a zaměstnanců ve vzdělávání osm hlavních bodů programu:

- zaměření na profesionalismus a ústřední roli vyučujících,
- profesionální management,
- podnikatelská škola,
- posílení politiky řízení lidských zdrojů,
- vzdělávání učitelů a dalších zaměstnanců,
- konkurenční podmínky v zaměstnání,
- atraktivní pracovní prostředí,
- rozvíjení spojení s ostatními sektory – získávání učitelů.

V říjnu 2002 publikovala MKB – *Nederland* (organizace zaměstnavatelů v sektoru malých a středních podniků) zprávu nazvanou „Mladé talenty pro malé a střední podniky – odborné vzdělávání jako základ společnosti“, aby posílila spolupráci v tomto sektoru. Ve zprávě se uvádí, že nedostatek dobře připravených zaměstnanců zpomaluje růst tohoto sektoru. Nabídka kvalifikovaných zaměstnanců je nedostatečná v důsledku velkého počtu mladých lidí, kteří

předčasně opouštějí školu bez základní kvalifikace (ve velkých městech to může být až 50 % dané populace), a obtížného přechodu do vyšších úrovní odborného vzdělávání.

Vztahy mezi odborným vzděláváním a malými a středními podniky mohou být zlepšeny spoluprací mezi odvětvovými a regionálními platformami nebo mezi obory a jednotlivými regionálními středisky profesní přípravy. Zaměstnavatelé tvrdí, že regionální monopol středisek profesní přípravy nepodněcuje rozvoj nových iniciativ nebo konkurenci v nabídce vzdělávacích kurzů šitých na míru. Navrhuje se řešit nedostatek vyučujících tím, že se zainteresovaným učitelům s podnikatelským duchem poskytne možnost pracovat nezávisle tak, aby si je školy mohly najímat pro nové iniciativy v odborném vzdělávání. V rámci tohoto principu by osoby zaměstnané mimo oblast vzdělávání mohly poskytovat služby jako učitelé.

Přeložil: Ing. Petr Viceník, CSc.

Pramen: The Netherlands. Social partners keep their promises and invest in training. Cedefop Info, 2003, č. 1, s. 18. ■

Spolupráce sociálních partnerů a vzdělávacích institucí v Nizozemsku

Sociální partnerství v Nizozemsku funguje jak v podobě bipartitní, tak tripartitní. Základním prvkem tohoto systému (nazývaného též Polder Model) je **Sociální a ekonomická rada (SER)**¹, založená roku 1950. Jde o tripartitní organizaci, kde jsou zastoupeni zaměstnavatelé, odborové organizace a zástupci vlády (každá skupina má po 11 křeslech). Významnou úlohu má též Centrální plánovací úřad (CPB), jenž analyzuje obecné trendy v ekonomické oblasti a vydává každoroční ekonomické přehledy, jež SER využívá pro tvorbu svých doporučení. V rámci SER dochází k častým konzultacím mezi sociálními partnery a státem ohledně sociální a hospodářské politiky i k jednáním mezi sociálními partnery navzájem. Zatímco v sousedním Německu je charakteristické vysoce centralizované sektorové vyjednávání zaměstnavatelů a zaměstnanců bez účasti státu, v Nizozemí stát naopak výrazně zasahuje do (decentralizovaných) jednání mezi zaměstnavateli a odbory (včetně mzdové oblasti).

Největším zástupcem odborů je **Federace nizozemských odborových svazů (FNV)**², jež zastupuje v současnosti více než 1,2 mil. zaměstnanců. Jejimi členy jsou tyto hlavní odborové svazy:

- Odborový svaz průmyslu a služeb (FNV Bondgenoten), asi 350 000 členů;
- Odborový svaz pracovníků ve veřejném sektoru (AbvaKabo), asi 317 000 členů;
- Křesťanská národní odborová federace (CNV), asi 350 000 členů;
- Federace pracovníků středního a vyššího managementu (MHP), asi 190 000 členů;
- Všeobecná odborová federace (AVC), asi 105 000 členů.

Na rozdíl od skandinávských zemí je odborově sdruženo jen kolem 30 procent zaměstnanců. Nizozemské odbory zastupují hlavně zaměstnance na plný úvazek a se standardní pracovní smlouvou, málo zastoupeni jsou v nich naopak mladí pracující, ženy a pracovníci z řad přistěhovalců. Přesto výzkumy ukazují, že drtivá většina zaměstnanců souhlasí s tím, že odborové svazy jsou nezbytnou institucí pro ochranu jejich kolektivních práv.

Zaměstnavatele v nizozemském systému zastupuje **Rada hlavních organizací zaměstnavatelů (RCO)**³, která sdružuje tři nejvýznamnější zaměstnavatelské svazy:

- Federaci nizozemských zaměstnavatelů (VNO-NCW);
- Federaci malých a středních podnikatelů (MKB);
- Federaci nizozemských farmářů (LTO).

Šedesát až sedmdesát procent pracovníků v soukromém sektoru je zaměstnáváno firmami, jež jsou členy některé ze zaměstnavatelských asociací.

V oblasti **odborného vzdělávání** (jak počátečního, tak i dalšího) udržují vzdělávací instituce nejužší kontakt s trhem práce. Mají rozvinutou čilou spolupráci s firmami a organizacemi, kde studenti pracují nebo vykonávají odbornou přípravu. Zástupci obchodu a průmyslu v regionech projednávají se vzdělávacími institucemi kvalitu a obsah kurzů připravovaných pro nabídku veřejnosti. Inovace ve vzdělávání a odborné přípravě jsou vždy konzultovány se zástupci sociálních partnerů. Tyto kontakty jsou nesmírně důležité pro zjišťování co

¹ <http://www.ser.nl/en.aspx> (stránka v angličtině)

² <http://www.fnv.nl/> (stránka pouze v nizozemštině)

³ RCO nemá vlastní webové stránky, web majoritního člena je na <http://www.vno-ncw.nl/web/show/id=96470> (v angličtině a nizozemštině)

nepřesnějších informací a definování potřeb, aby vzdělávací instituce nabízely přesně takové dovednosti, které firmy potřebují.

Na národní úrovni existuje **Rada pro odborné vzdělávání a přípravu a vzdělávání dospělých (BVE Raad)**⁴, která reprezentuje všechny instituce středního odborného vzdělávání a vzdělávání dospělých v Holandsku. V zastoupení svých členů BVE Raad propaguje kolektivní zájmy sektoru, podporuje společné aktivity institucí a jedná se zaměstnavateli. BVE Raad vyjednává pracovní podmínky sektoru s odbory a podepisuje kolektivní smlouvy. Hraje významnou roli při přestavbě odborného školství na vzdělávání orientované na získávání kompetencí.

V roce 1996 byl přijat Zákon o vzdělávání dospělých a odborném vzdělávání (Wet Educatie en Beroepsoponderwijs – WEB) , na jehož základě vzniklo **19 sektorových Center vzdělanosti (Kenniscentrum)**⁵ a **43 Regionálních školicích center (Regionaal opleidingen centrum – ROC)**⁶. Tato centra jsou financována z veřejných prostředků, příp. z dalších zdrojů.

Funkce Center vzdělanosti spočívá zejména v:

- koordinaci a propagaci odborného vzdělávání v daném sektoru (na základě tripartity);
- budování a rozšiřování oborových dovedností a kompetencí účastníků vzdělávání;
- akreditaci vhodných pracovišť pro odborný výcvik v daném sektoru;
- dohledu nad kvalitou výcviku, vč. hodnocení výsledků vzdělávání studentů.

Role sociálních partnerů je v tomto systému zaměřena mj. na identifikaci budoucích odborných kompetencí a jejich zapracování do kompetenčních profilů, tvorbu doporučení týkajících se počtu míst pro odborný výcvik na pracovištích a vytváření podmínek pro další vzdělávání zaměstnanců.

---

⁴ <http://www.mboraad.nl/web/show?id=145871> (v angličtině)

⁵ Stránky jednoho z center: Kenteq (zaměřené na odborné vzdělávání) zde: <http://www.kenteq.nl/cms/publish/content/showpage.asp?ThemeID=13> (v angličtině)

⁶ Adresář center na: <http://www.st-ab.nl/ad06d.htm>

Výsledky dosavadních projektů s nizozemskými partnery na téma partnerství se sociálními partnery

Projekt MATRA

Úvod

Otázce sociálního partnerství v odborném vzdělávání se v ČR v posledních více než deseti letech věnovala velká pozornost. Hlavním důvodem byl systematický transformační proces v odborném vzdělávání, tzv. kurikulární reforma. Významným rysem reformy je i výraznější proces zapojování sociálních partnerů (SP) při řešení otázek v oblasti vzdělávání, zejména při formulování požadavků zástupců světa práce na kvalifikace absolventů středních odborných škol a učilišť.

V zemích Evropské unie⁷ má sociální dialog v oblasti vzdělávání různorodé formy a většinou delší tradici, ať už na úrovni podnikové, odvětvové nebo na celostátní. Hlavními tématy jsou otázky přístupu k celoživotnímu vzdělávání – možnosti pro všechny, způsob organizace, financování, hodnocení a uznávání vědomostí a dovedností získaných v průběhu života jinou než školskou cestou a s tím spojená možnost legislativního zakotvení sociálního partnerství v odborném vzdělávání i v rámci celoživotního učení (viz zákon č. 179/2006Sb).

V letech 2002–2003 řešil NÚOV z výše uvedených důvodů v rámci programu MATRA projekt zaměřený na Sociální partnerství v odborném vzdělávání v ČR. Šlo o bilaterální projekt s nizozemskými partnery, který zaštitilo ministerstvo hospodářství a zahraničních věcí Nizozemí a pověřilo koordinátorem projektu Nadaci pro odbornou přípravu ve zpracovatelském průmyslu (Vatro), na české straně MŠMT, které pověřilo jeho řešením Národní ústav odborného vzdělávání (NÚOV).

Cílem projektu bylo přispět k harmonizaci cílů a obsahu odborného vzdělávání v České republice a současných i budoucích potřeb trhu práce v české i evropské dimenzi, prohloubit zapojení sociálních partnerů do odborného vzdělávání v ČR, poskytnout podporu NÚOV posílením konzultační struktury vycházející z oborových skupin při NÚOV. Projekt se zaměřil i na porovnávání souladu profesních kvalifikací se standardy EU ve vybraných odvětvích, včetně pokusu o zjišťování hodnot českých kvalifikací na evropském trhu práce.

Projekt byl zaměřen na tři pilotní sektory – obchod, potravinářství a elektrotechnika/informační a komunikační technologie a od počátku předpokládal navazující postupnou implementaci dosažených výsledků i v dalších sektorech prostřednictvím oborových skupin NÚOV.

Spolupracujícími nizozemskými institucemi v jednotlivých sektorech byly tyto instituce: pro sektor obchod Informační a vzdělávací středisko pro obchod (KC Handel); pro sektor potravinářství Národní organizace pro profesní přípravu v zemědělství a potravinářském

---

⁷V roce 2000 si členské státy EU stanovily tento cíl: Evropské hospodářství se stane nejkonzurenceschopnější ekonomikou do roku 2010. Tento náležitý úkol znamená pro podniky potřebu nové strategie. Klíčovým faktorem bude kromě efektivní inovace kvalifikovaná pracovní síla. V každé měnící se společnosti pracující potřebují nové kompetence, nejen technické nebo odborné dovednosti a znalosti, ale také kompetence opírající se o schopnost přizpůsobit se novým situacím a novým poznatkům. Mezi náležitými úkoly patří rychlé změny v průmyslu a obchodu odrážející nové informační a komunikační technologie a další technologický rozvoj, včetně otevřeného globálního trhu.

průmyslu – Aequor (původně Pohas) a SOL (Stichting Opleidingsfonds Levesmiddelenindustrie); pro sektor elektrotechnika/ informační a komunikační technologie Sdružení pro vzdělávání v elektrotechnice – Kenteq (původně VEV, SOM, Intechium).

Cíle projektu

NÚOV si v rámci projektu na národní úrovni vytyčil následující obecné cíle:

- posílit roli sociálních partnerů v odborném vzdělávání na národní a regionální úrovni a navrhnout optimální mechanismus vzájemné spolupráce,
- vytvořit stálé konzultativní struktury v odborném vzdělávání,
- posílit zodpovědnost oborových skupin NÚOV začleněním relevantních reprezentantů sféry práce a vytvářet síť dalších spolupracovníků z řad SP,
- snažit se o legislativní zakotvení role sociálních partnerů v odborném vzdělávání,
- podpořit harmonizaci s evropskými standardy profesních kvalifikací.

V jednotlivých pilotních sektorech:

- spolupracovat se SP na národní a regionální úrovni – v oblasti tvorby nových kurikulárních dokumentů (profesních profilů, kvalifikačních standardů, rámcových vzdělávacích programů, školních vzdělávacích programů aj.),
- porovnávat vzájemné profesní profily a kvalifikace,
- spolupracovat při přípravě podkladů o vývoji v příslušných odvětvích a vybraných povoláních.

Průběh a výsledky projektu

Všechny dílčí aktivity po celou dobu projektu koordinovala řídicí skupina projektu – Task force⁸, průběh prací v projektu výrazně ovlivňovala i činnost tří pilotních oborových skupin NÚOV. Dílčí aktivity byly sestaveny tak, aby sloužily jako ukázkové projekty, které mohou následně ovlivnit činnost dalších oborových skupin NÚOV.

Projekt přinesl řadu obecně platných pozitivních výsledků – vzbudil zájem o problematiku SP u širší odborné veřejnosti (informacemi uveřejněnými v médiích, odborném tisku, na konferenci v rámci projektu Matra v říjnu 2002, prezentací projektu Matra na konferencích k ČŽU v Kroměříži v roce 2002 a 2003), naznačil cesty, které by měly vést k efektivnímu a smysluplnému sociálnímu dialogu, ukázal možnosti srovnávání profesních kvalifikací mezi oběma zeměmi prostřednictvím hodnotících nástrojů a dokumentů o shodě (tzv. „compliance tools“), což lze považovat za významné z hlediska transparentnosti a uznávání kvalifikací, podporující mobilitu pracovních sil v rámci zemí EU.

Objevily se i určité nedostatky v oblasti sociálního partnerství, např. nedostatečná právní podpora sociálních partnerů v odborném vzdělávání, nejasné vymezení jejich role (relevantní zástupce SP má mít mandát zastupující instituce opravňující ho vyjadřovat se k předloženým materiálům), dále otázka vývoje, neboť samotné firmy musí pochopit, že jsou vlastně „odběrateli absolventů“, tudíž by mělo být v jejich vlastním zájmu mít možnost ovlivňovat kvalifikační požadavky na jednotlivé profese (což lze činit i nepřímo prostřednictvím příslušných profesních svazů či asociací, nebo přímo prostřednictvím členství v oborových skupinách NÚOV).

---

⁸Task force tvořili nominovaní nizozemští experti, na české straně zástupci NÚOV, Svazu průmyslu a dopravy ČR, Potravinářské komory ČR, Svazu obchodu, Hospodářské komory, Českomoravské konfederace odborových svazů, Národního vzdělávacího fondu a vybraných škol.

Výsledky v jednotlivých pilotních sektorech

V pilotním sektoru Elektrotechnika/ICT se díky dlouholeté spolupráci zástupců ČR a Nizozemska podařilo vytvořit funkční model představující konzultativní strukturu sociálního partnerství s národními a regionálními oborovými skupinami, který byl v rámci projektu ověřován při řešení standardních aktuálních úkolů oborových skupin (s pozitivními výsledky).

V dalších dvou pilotních sektorech byly v rámci sociálního partnerství využity již existující sítě škol a podniků ve vybraných regionech, získané informace byly aplikovány na národní úrovni, zejména při tvorbě profesních profilů a rámcových vzdělávacích programů.

V pilotním sektoru Potravinářství bylo využito přímých kontaktů škol s jednotlivými podniky a řešena otázka budoucích potřeb kvalifikací v tomto odvětví. Návštěvy podniků poskytly určitý obraz o současné situaci v potravinářském průmyslu v ČR a určitý pohled na očekávaný vývoj. Ukázalo se, že otázka týkající se rozvoje lidských zdrojů a odborného vzdělávání většinou nebyla v popředí zájmu českých podniků jednak z důvodu tehdejšího vstupu ČR do EU, jednak proto, že ne všechny podniky si plně uvědomovaly důležitost kvality vlastní pracovní síly. V ČR navíc není příliš velká tradice podnikového vzdělávání, systému kariérového růstu a celoživotního vzdělávání zaměstnanců.

V pilotním sektoru Obchod proběhla široká diskuse nad profesním profilem prodavač, z níž vyplynulo, že SP chtějí hlavně upravit vzdělávací program pro obor vzdělání prodavač z důvodu přizpůsobení požadavkům trhu práce, necítí potřebu měnit kompetence profesního profilu. Pilotní sektor obchod považuje za důležité podpořit organizaci a rozvoj sítě existujících struktur včetně dobré komunikace mezi nimi a dospěl rovněž k názoru, že dialog mezi školou a podnikovou sférou je snadnější na regionální úrovni. Za klíčovou otázku považuje možnost a způsoby zapojení SP do vzdělávání a vytvoření strategie, která by se měla vyvíjet na úrovni národní z důvodu zohlednění rozdílů v jednotlivých regionech.

Závěry a doporučení

Z projektu vyplynula následující doporučení:

- posilovat intenzivnější zapojení delegovaných zástupců sociálních partnerů v oborových skupinách při NÚOV,
- rozvíjet komunikační sítě – s podniky, školami a regionálními orgány,
- systematicky rozšiřovat podporu zájmu a možnosti sociálních partnerů ovlivňovat cíle a obsah programů odborného vzdělávání a podílet se na praktické realizaci,
- legislativně zakotvit SP v odborném vzdělávání,
- využívat spolupráci se sociálními partnery při tvorbě nově vytvářených nástrojů kurikulární politiky (profesních profilů, rámcových vzdělávacích programů),
- v rámci sítě oborových skupin vytvořit vizi o vývoji kvalifikačních požadavků profesí na trhu práce v ČR, s ohledem na trendy v zemích EU a využívat je při definování požadavků na kvalifikace a při jejich transformaci do vzdělávacích programů.

Vrátíme-li se k některým konkrétním výsledkům obecnějšího charakteru, rádi bychom upozornili na tzv. hodnotící nástroj, který byl vyvinut v rámci projektu MATRA.

Tento nástroj má čtyři články, k nimž lze lehce přiřadit současné kvalifikační a vzdělávací standardy:

<i>Projekt Matra 2004</i>	<i>Současný stav</i>
profesní profily (popisy povolání)	<i>povolání a typové pozice v Národní soustavě povolání (NSP)</i>
tvorba kvalifikací	<i>kvalifikační standardy v Národní soustavě kvalifikací (NSK)</i>
vzdělávací program (kurikulum) a realizace praktické přípravy	<i>rámcové vzdělávací programy (RVP) a následně tvorba školních vzdělávacích programů (ŠVP)</i>
organizace zkoušek/hodnocení	<i>hodnoticí standardy v NSK</i>

Závěrem

Lze konstatovat, že projekt přinesl celou řadu velice cenných výsledků, které je možné implementovat v dalších odvětvích, vzbudil zájem u širší odborné veřejnosti, nastínil cestu smysluplného sociálního dialogu, poukázal na možnosti srovnávání profesních kvalifikací a ověřil i funkčnost modelu konzultativní struktury v sektoru E/IT na národní i regionální úrovni, současně vzájemně obohatil společníky týmy o přínosné poznatky a zkušenosti v rámci rozvoje evropské spolupráce.

Zpracovala: Ing. Zorka Husová, NÚOV

Projekt CROSS

Projekt Cross byl projektem probíhajícím v rámci mezinárodních aktivit Nizozemska, byl zaměřen na spolupráci se SP v obou zemích v oblasti středního odborného vzdělávání v pilotních sektorech potravinářství a obchod. Projekt bezprostředně navázal na projekt MATRA „Sociální partnerství v odborném vzdělávání v České republice“.

Hlavními partnery projektu za nizozemskou stranu byly Cross Agency v roli koordinátora, Aequor a SOL pro sektor potravinářství a KC Handel pro sektor obchod; za českou stranu MŠMT a NÚOV v roli realizátora.

Na rozdíl od původního projektu, který byl zaměřen spíše na řešení sociálního partnerství na národní úrovni, byl tento projekt výrazně posunut na regionální úroveň.

Projekt si stanovil tyto hlavní cíle:

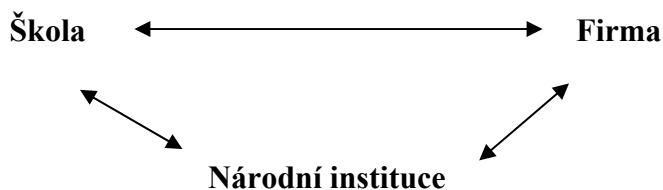
- posílit spolupráci mezi školami a firmami v předmětných sektorech v odborném vzdělávání a dalšími zástupci regionálního trhu práce,
- podpořit kvalitu praktické přípravy v odborném vzdělávání v rámci počáteční profesní přípravy i v rámci CŽU ve firmách,
- skloubit požadavky firem s nabídkou vzdělávání a přípravy ve školách – aktualizovat obsah vzdělávacích programů.

V obou pilotních sektorech se řešily otázky týkající se analýzy potřeb firem na vzdělávání ve vybraných profesích, přípravy školení odborných mistrů a odborných učitelů přímo ve firmách, porovnání kvalifikačních profilů pro vybraná povolání v pilotních sektorech v obou zemích, které sloužily jako inspirace při řešení systémového projektu Národní soustava kvalifikací (NSK).

Výsledky a doporučení projektu

Z výsledků projektu vyplynulo, že ve vzdělávacím procesu odborného vzdělávání hraje významnou roli vzájemná spolupráce tří významných subjektů, tzv. „triangl“.

Na závěr je vhodné uvést, že v zajišťování teoretické a praktické složky odborného vzdělávání a přípravy jsou mezi oběma zeměmi docela zásadní rozdíly zejména v zodpovědnosti jednotlivých subjektů.

Odpovědnost za realizaci praktické přípravy v Nizozemsku mají firmy, nikoliv školy, tak jak je tomu v ČR. Pracovníci firem zodpovědní za odbornou přípravu průběžně konzultují s národními vzdělávacími institucemi a příslušnými školami aktuální změny, které je nutné promítnout do přípravy v jednotlivých profesích.

Školy naopak připravují pravidelná školení zaměstnanců firem v rámci dalšího vzdělávání. Praktickou závěrečnou zkoušku za každý rok skládá žák většinou ve firmě. Firmy mají samy zájem spolupracovat se školami, snaží se získat akreditaci, aby mohly poskytovat praktickou přípravu v počátečním profesním vzdělávání.

Úkolem národních institucí v Nizozemsku, kterých je celkem asi 22 pro jednotlivá odvětví (tzv. National Bodies – Aequor, KC Handel aj.), je spolupracovat se SP při tvorbě kompetenčních profesních profilů, monitorovat kvalitu praktické přípravy ve firmách, udělovat akreditace firmám, které chtějí poskytovat praktickou přípravu, spravovat databázi těchto firem a zprostředkovávat komunikaci mezi školou a firmami v příslušném regionu.

Na druhé straně národní instituce úzce spolupracují s vládou, odbory, úřady práce, pracovními agenturami, vzdělávacími institucemi, soukromými a poradenskými firmami, vycházejí z analýz potřeb pracovního trhu. Na základě jejich doporučení pak například ministerstvo školství financuje vybrané školy, které připravují odborníky pro určité odvětví.

Národní vzdělávací instituce v Nizozemsku odpovídají svým charakterem Národnímu ústavu odborného vzdělávání, ale s tím rozdílem, že mají přímou vazbu na firmy poskytující praktickou přípravu v odborném vzdělávání a jsou odvětvově strukturovány.

Charakteristické pro odborné vzdělávání a přípravu v Nizozemsku je větší propojení teoretické a praktické složky přípravy, postup od praktického k teoretickému, zodpovědnost za odvedení dobré práce od počátku až do konce výrobního procesu, podpora individuality i týmové práce, což studenti citlivě vnímají.

Závěrem

Ize tedy říci, že ve sledovaných sektorech potravinářství a obchod probíhá vzájemná spolupráce v oblasti praktické přípravy studentů vcelku optimálně. Je třeba se více zaměřit na podnikové vzdělávání, neboť je v ČR systémově řešeno jen ve velkých firmách. Dílčí jednání potvrdila nezbytnost zohlednit aktuální potřeby trhu práce, transformovat je do vzdělávání a přípravy studentů s cílem posílit možnost jejich lepší uplatnitelnosti na národním i evropském pracovním trhu.

Velkým přínosem projektu bylo přímé zapojení sociálních partnerů na regionální úrovni s využitím nizozemského modelu, jehož funkčnost a významnost se tím potvrdila. Projekt ukázal, že spolupráce škola – firma v ČR funguje vcelku dobře, stejně jako spolupráce škola – NÚOV, byť mnohdy hlavně na základě osobních vztahů. Je však třeba více posílit přímou vazbu NÚOV – sociální partneři, což je předmětem dalších jednání mezi představiteli sféry vzdělávání a sféry práce.

Kurikulární reforma v ČR, jejíž stěžejní součástí je právě NSK, nastartovala mnoho systémových změn, které by měly usnadnit propojení počátečního a celoživotního vzdělávání, uznávání a transparentnost kvalifikací, a tím podpořit i mobilitu pracovních sil v rámci zemí Evropské unie. Reforma by měla přinést větší autonomii školám, ale i více zodpovědnosti i dalším vzdělávacím institucím i firmám v jednotlivých regionech a podpořit uplatnitelnost absolventů a udržitelnost zaměstnanosti na národní i lokální úrovni.

Zpracovala: Ing. Zorka Husová, NÚOV

Celostátní orgány pro odborné vzdělávání v Nizozemsku

Aequor

[Kennis- en communicatiecentrum voedsel en leefomgeving](#)

Postbus 601, 6710 BP Ede
Horaplantsoen 18, 6717 LT Ede
Telefoon (0318) 64 95 00
Fax (0318) 64 19 18
E-mail: info@aequor.nl

Calibris

[Kenniscentrum voor leren in de praktijk in de sectoren Gezondheidszorg, Welzijn, Sport](#)

Postbus 131, 3980 CC Bunnik
Runnenburg 34, 3981 AZ Bunnik
Telefoon (030) 750 70 00
Fax (030) 750 70 01
E-mail: info@calibris.nl

ECABO

[Kenniscentrum beroepsonderwijs bedrijfsleven voor de economisch-administratieve, ICT- en veiligheidsberoepen](#)

Postbus 1230, 3800 BE Amersfoort
Disketteweg 6, 3821 AR Amersfoort
Telefoon (033) 450 46 46
Fax (033) 450 46 66
E-mail: info@ecabo.nl

Fundeon (voorheen Bouwradius & SBW)

[Kenniscentrum beroepsonderwijs bouw & infra](#)

Postbus 440, 3840 AK Harderwijk
Ceintuurbaan 2, 3847 LG Harderwijk
Telefoon (0341) 43 68 00
Fax (0341) 43 69 99
E-mail: info@fundeon.nl

GOC

GOC is het kenniscentrum voor Onderwijs, Arbeidsmarkt en Training&Advies in de grafmediabranche

Postbus 347, 3900 AH Veenendaal
De Schutterrij 2, 3905 PL Veenendaal
Telefoon (0318) 53 91 11
Fax (0318) 52 99 69
E-mail: info@goc.nl

Innovam Groep

Het opleidings- en examen centrum van de mobiliteitsbranche

Postbus 2360, 3430 DV Nieuwegein
Structuurbaan 2, 3439 MB Nieuwegein
Telefoon (030) 608 77 77
Fax (030) 608 77 00
E-mail: info@innovam.nl

Kenniscentrum Handel

Het kenniscentrum voor de handel

Postbus 7001, 6710 CB Ede (GLD)
Horapark 2, 6717 LZ Ede
Telefoon (0318) 69 84 98
Fax (0318) 63 85 72
E-mail: info@kchandel.nl

Kenteq

Kenniscentrum voor technisch vakmanschap

Postbus 81, 1200 AB Hilversum
Olympia 6-8, 1213 NP Hilversum
Telefoon(035) 750 45 04
Fax (035) 750 45 55
E-mail: info@kenteq.nl

Kenwerk

Kenniscentrum voor horeca, bakkerij, reizen, recreatie en facilitaire dienstverlening

The logo for Kenwerk features the word "kenwerk" in a lowercase, sans-serif font. The letters are colored: 'k' is green, 'e' is red, 'n' is blue, 'w' is green, 'e' is red, and 'r' is blue.

Leren in de praktijk

Postbus 611, 2700 AP Zoetermeer
Maria Montessorilaan 11-17, 2719 DB Zoetermeer
Telefoon (079) 360 14 00
Fax (079) 360 14 01
E-mail: info@kenwerk.nl

KOC Nederland

Het kennis- en ontwikkelcentrum voor uiterlijke verzorging

The logo for KOC Nederland consists of the letters "KOC" in a bold, blue, sans-serif font, with "NEDERLAND" in a smaller, blue, sans-serif font below it. A red wavy line is positioned under the word "NEDERLAND".

Postbus 54, 3430 AB Nieuwegein
Rietgors 1, 3435 CB Nieuwegein
Telefoon (030) 607 10 00
Fax (030) 607 10 71
E-mail: koc@koc.nl

LIFT group

Het kenniscentrum voor textiel en confectie

The logo for LIFT group features the letters "l/ft" in a stylized, lowercase, sans-serif font. The "l" is red and the "ft" is black. The word "group" is written in a smaller, lowercase, sans-serif font to the right of "l/ft".

Postbus 2128, 5300 CC Zaltbommel
Hogeweg 39c, 5301 LJ Zaltbommel
Telefoon (0418) 51 13 44
Fax (0418) 51 10 60
E-mail: liftgroup@liftgroup.nl

Kenniscentrum PMLF

Kenniscentrum voor de sectoren Procestechniek, Milieutechniek, Laboratoriumtechniek en Fotonica

The logo for PMLF features a stylized red graphic on the left consisting of three curved lines. To the right of this graphic, the word "KENNISCENTRUM" is written in a small, red, sans-serif font, and below it, the letters "PMLF" are written in a large, bold, red, sans-serif font.

Postbus 93, 2260 AB Leidschendam
Castellum, Gebouw C, Synthesium
Loire 150
2491 AK Den Haag
Telefoon (070) 320 93 88
Fax (070) 320 51 86
E-mail: info@pmlf.nl

Savantis

Vakcentrum Afbouw en Onderhoud, Presentatie en Communicatie

Postbus 76, 2740 AB Waddinxveen
Limaweg 25, 2743 CB Waddinxveen
Telefoon (0182) 64 11 11
Fax (0182) 64 11 00
E-mail: info@savantis.nl

SH&M

Stichting Hout en Meubel

Postbus 394, 3440 AJ Woerden
Johan de Wittlaan 11, 3445 AG Woerden
Tel (0348) 466 440
Fax 0348 466 441
E-mail: info@shm.nl

SVGB kennis- en opleidingscentrum

kennis- en opleidingscentrum voor uniek vakmanschap

Postbus 480, 3430 AL Nieuwegein
Brinkwal 3, 3432 GA Nieuwegein
Telefoon (030) 603 67 56
Fax (030) 605 11 20
E-mail: info@svgb.nl

SVO

Kennis- en opleidingscentrum voor de foodsector

Postbus 516, 3990 GH Houten
Kroonslag 2, 3991 TW Houten
Telefoon (030) 275 81 81
Fax (030) 273 33 74
E-mail: info@svo.nl

VOC

Stichting Vakopleiding Carrosseriebedrijf

Postbus 294, 2170 AG Sassenheim
Warmonderweg 1-5, 2171 AH Sassenheim
Telefoon (0252) 24 23 22
Fax (0252) 24 23 20
E-mail: info@vocar.nl

VTL

Kenniscentrum Transport en Logistiek

Postbus 112, 2400 AC Alphen aan de Rijn
Anthonie v. Leeuwenhoekweg 8, 2408 AM Alphen a/d Rijn
Telefoon 0900 1442
Fax (0172) 43 18 14
E-mail: info@vtl.nl